

BUŁGARIA
Informacja o stosunkach gospodarczych z Polską

Informacje ogólne

powierzchnia:	110,87 km ²	
ludność:	6,92 mln	
głowa państwa (prezydent):	Rumen Radew	
premier (kanclerz)	Boyko Borisov	od 4 maja 2017 r.
wicepremier ds. polityki gospodarczej i demograficznej	Marijana Nikolova	od 24 lipca 2020 r.
minister rozwoju regionalnego i prac publicznych	Petya Avramova	od 20 września 2018 r.
minister gospodarki	Lachezar Borisov	od 24 lipca 2020 r.
wicepremier ds. reformy sądownictwa, minister spraw zagranicznych,	Ekaterina Zacharieva	od 4 maja 2017 r.
ambasador Bułgarii w Polsce		
Ambasador RP w Bułgarii	Maciej Szymański	od 19 kwietnia 2019 r.
wybory parlamentarne	28 marca 2021 r.	

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020 (prognoza)
PKB (w mld euro)	45,6	49,9	52,6	56,1	60,7
PKB na 1 mieszkańca (w tys. euro)	5,9	7,4	8,0	8,7	8,4
PKB (wzrost w %)	3,3	3,5	3,1	3,4	-6,0
Deficyt budżetowy (% PKB)	-2,9	1,1	2,0	2,1	-2,4
Dług publiczny (% PKB)	28,1	29,5	26,0	19,9	26,0
Inflacja (w %)	0,7	2,1	2,8	3,1	1,8
Bezrobocie (w %)	8,6	6,2	5,2	4,2	5,6
Eksport towarów (w mld euro)	24,0	25,0	25,0	29,7-	bd
Import towarów (w mld euro)	26,3	28,0	26,9	30,7	bd
Bezp. inwestycje zagr. w Bułgarii (w mld euro)	0,7	1,19	2,0	-0,7	bd-
Inwestycje bezp. Bułgarii za granicą (w mln euro)	bd	Bd	bd	bd	bd

Źródło: Eurostat, Bułgarski Krajowy Instytut Statystyczny, Bułgarski Bank Narodowy, Unicreditbulbank

1. Podstawowe informacje, sytuacja gospodarcza

Zgodnie z konstytucją z 12 lipca 1991 r. Bułgaria jest republiką, w której głową państwa jest prezydent wybierany, na jednej karcie razem z wiceprezydentem, w bezpośrednich wyborach, na 5-letnią kadencję. Szefem rządu jest premier, który mianowany jest przez prezydenta. Organem władzy ustawodawczej jest jednoizbowe, 240-osobowe Zgromadzenie Narodowe, wybierane na 4-letnią kadencję.

Głównymi uprawami w Bułgarii są zboża (pszenica, kukurydza), rośliny przemysłowe (słonecznik, tytoń, bawełna) i warzywa (pomidory, ogórki, papryka). Duże znaczenie ma uprawa winorośli (Bułgaria słynie ze swych świetnych win) i drzew owocowych (jabłonie, brzoskwinie, śliwy). Bułgaria jest największym

w świecie eksporterem olejku różanego. Hodowla, głównie owiec, bydła i trzody chlewnej oraz leśnictwo ma coraz bardziej rosnące znaczenie. Ważnym działem gospodarki jest rybołówstwo. Poza lokalnymi łowiskami na Morzu Czarnym i wodach śródlądowych, bułgarskie trawlerzy łowią na Morzu Śródziemnym i Oceanie Atlantyckim.

W kraju występują złoża miedzi i niewielkie rud żelaza. Stosunkowo małe są także zasoby surowców energetycznych: węgiel brunatny, ropa naftowa, gaz ziemny. Elektrownie i elektrociepłownie węglowe wytwarzają około 55% krajowej energii elektrycznej, 35% pochodzi z elektrowni jądrowej zbudowanej według technologii radzieckiej, około 10% pochodzi z odnawialnych źródeł energii, w tym głównie elektrowni wodnych.

W latach rządów komunistycznych poczyniono znaczne inwestycje w przemyśle przetwórczym. W ramach przemysłu ważną rolę odgrywa przemysł metalurgiczny. Duży dział i rosnącą dynamikę wykazuje przemysł spożywczy. Ważnymi podsektorami w Bułgarii są również przemysł tekstylny i odzieżowy oraz produkcja wyrobów z gumy i plastiku oraz z innych niż metale surowców mineralnych.

Państwo ma dobrze rozwiniętą sieć dróg. Dużą rolę odgrywa transport morski i lotniczy. Główne porty morskie to Warny i Burgas. Lotniska pasażerskie znajdują się w: Sofii, Płowdiw, Burgas, Warnie.

2. Polityka gospodarcza

W 2019 roku eksperci spodziewali się większych inwestycji publicznych w infrastrukturę poprzez wzrost wydatków publicznych. Pod koniec 2018 r. rząd przeznaczył z nadwyżki budżetowej ok. 1 mld euro, które miały być przeznaczone przede wszystkim na finansowanie projektów transportowych w 2019 r. i kolejnych latach. Planowane było także przyspieszenie absorpcji dotacji unijnych, co miało również stymulować różne sektory przemysłu. Jednak gospodarka bułgarska, silnie powiązana z eksportem, coraz dotkliwiej borykała się z problemem braku siły roboczej. Setki tysięcy Bułgarów wyemigrowało za granicę. Wg danych bułgarskiego Krajowego Instytutu Statystycznego PKB za 2019 r. wzrósł realnie o 3,4% w porównaniu do 2018 r. i osiągnął wartość 118 669 mln BGN. Po przeliczeniu na dolary amerykańskie po średnim rocznym kursie wymiany 1,746998 BGN za dolara, PKB wynosi 67 927 milionów dolarów. Na jednego mieszkańca przypada 16 973 BGN wielkości wskaźnika, czyli 9 716 USD. Po przeliczeniu na euro PKB wynosi 60 674 mln euro, przy 8 678 euro na mieszkańca.

Wartość dodana brutto wynosi 102 269 mln BGN. Realna wartość wskaźnika jest o 3,0% wyższa od osiągniętej w 2018 roku. Sektor przemysłowy wytworzył 25,9% wartości dodanej gospodarki, co oznacza wzrost o 0,1 punktu procentowego w porównaniu z 2018 r., sektor usług wytworzył 70,4%, a rolniczy - 3,7% wartości dodanej wobec odpowiednio 70,3 i 3,9% w 2018 roku.

Pomimo dobrych wyników gospodarczych na początku roku, pandemia COVID-19 i działania niezbędne do jej powstrzymania od połowy marca 2020 r. miały negatywny wpływ na aktywność gospodarczą.

Gospodarka Bułgarii w IV kwartale 2020 r.

Produkt krajowy brutto Bułgarii skurczył się o 3,8% rocznie według danych Narodowego Instytutu Statystycznego (NSI). Spożycie ostateczne odnotowało spadek o 5,7%, a nakłady brutto na środki trwałe zmniejszyły się w czwartym kwartale 2020 r. o 7,9% w porównaniu z analogicznym kwartałem poprzedniego roku według danych odsezonowanych. Eksport towarów i usług spadł o 11,2%, a import towarów i usług o 3,9%.

Większość prognoz makroekonomicznych opiera się na spowolnieniu gospodarczym w Bułgarii o ponad 5% w ciągu roku. Chodzi o to, że w drugiej połowie roku, jeśli nie dojdzie do ponownego nałożenia restrykcji, gospodarka powinna zacząć się ożywiać. Jak dotąd wstępne dane faktycznie wskazują na ożywienie, ale w sierpniu poprawa jest słaba.

W związku z tym, że bułgarska gospodarka jest silnie powiązana z gospodarką UE, prognozy dla Bułgarii są w dużym stopniu zależne od gospodarek europejskich. Według prognozy KE, pomimo istotnego

spadku PKB Bułgarii w bieżącym roku, w 2021 r. Bułgaria odnotuje jeden z wyższych wzrostów gospodarczych (6% wzrost PKB).

Poniżej prognozy PKB instytucji finansowych:

Prognoza zmian rocznych PKB w %

	2020	2021
Bank Światowy	-3.7	3.9
Raiffeisen Bank International (RBI)	-3.9	3.3
MFW	-4.0	6.0
Fitch	-5.1	4.2
Wiiw	-6.3	1.7
KE	-7.2	6.0

Źródło: strony internetowe instytucji

<https://wiiw.ac.at/>

Podobnie jak w przypadku innych prognoz, optymistyczne dane na 2021 r. KE są pod warunkiem, że pandemia pozostaje pod kontrolą, środki ograniczające będą stopniowo znoszone, a środki pieniężne i fiskalne stosowane przez każdy kraj w celu stymulowania lokalnej gospodarki będą skuteczne.

Dobłą wiadomością dla Bułgarii jest to, że eksperci z Brukseli stawiają na szybkie ożywienie lokalnej gospodarki w 2021 r. po negatywnych konsekwencjach w 2020 r. Dodatkowo saldo budżetu wewnętrznego i zagranicznego kraju przed kryzysem jest korzystnym czynnikiem dla kraju. Bułgaria jest również jedynym krajem w UE, w którym oczekuje się utrzymania deficytu budżetowego zgodnie z kryteriami z Maastricht - 2,8% PKB przy dopuszczalnym limicie na poziomie 3%, choć w tym roku ten limit nie będzie brany pod uwagę.

Zgodnie z informacją Ministerstwa Finansów Bułgarii z marca 2021 r. celem rządu jest wejście do strefy euro 1 stycznia 2024 r. 10 lipca 2020 r. Bułgaria przystąpiła do ERM II (European Exchange Rate Mechanism), który służy stabilizacji walut państw przed wejściem do strefy euro. Po dwóch latach, do lipca 2022 r., Bułgaria powinna przejść proces oceny swojego uczestnictwa w systemie ERM II. Po tej dacie spodziewany jest przegląd sytuacji przez Europejski Bank Centralny (EBC). Aby otrzymać pozytywną ocenę, Bułgaria musi w pełni dostosować się do kryteriów konwergencji euro (kryteria z Maastricht). W tym celu kraj musi kontrolować inflację, deficyt budżetowy i dług publiczny. Jednocześnie wszystkie kraje, które już należą do strefy euro, muszą zgodzić się na rozszerzenie unii walutowej.

Oczekuje się, że wraz ze złagodzeniem środków blokujących konsumpcja prywatna wzrośnie w drugiej połowie roku i będzie nadal rosła w umiarkowanym tempie w 2021 r., W miarę stopniowego przywracania zaufania konsumentów oczekuje się, że inwestycje powrócą do dodatniego kwartalnego wzrostu dopiero w przyszłym roku, głównie z powodu utrzymującej się wysokiej niepewności. Prognozuje się, że eksport będzie rósł stopniowo w drugiej połowie roku i do 2021 r.

Głównym partnerem handlowym Bułgarii jest Unia Europejska (ponad 60 % eksportu). W ramach UE najważniejszymi partnerami handlowymi Bułgarii są: Niemcy, Włochy, Rumunia, Grecja, Francja i Hiszpania. Drugim co do wielkości rynkiem zbytu są kraje bałkańskie oraz Turcja. W bułgarskim imporcie dominują towary z krajów Unii Europejskiej, Rosji i Ukrainy oraz z krajów sąsiadujących (Turcja, Macedonia i Serbia).

14 kwietnia bułgarski parlament znowelizował Ustawę o rejestrze handlowym, wprowadzając obowiązek eksponowania w samoobsługowych sieciach handlowych żywności wyprodukowanej w kraju z lokalnych surowców. Sklepy należące do wielkich sieci zostały zobowiązane do

wygoszpodarowania specjalnej, oznaczonej przestrzeni, w której będą zgromadzone m.in. owoce i warzywa, nabiał, produkty mięsne i miód powstałe na terenie obwodu, w którym znajduje się dany obiekt, lub obwodów sąsiadujących.

3. Ramy prawno-traktatowe współpracy gospodarczej

Bułgaria przystąpiła do Unii Europejskiej w dniu 1 stycznia 2007 r. Odtąd relacje handlowe z Bułgarią regulują postanowienia dorobku prawnego Unii Europejskiej (zgodnie z Traktatem dotyczącym przystąpienia Polski i 9 innych krajów do Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. nr 90, poz. 864)), w tym również Traktat Akcesyjny o przystąpieniu Rumunii i Bułgarii do UE z dnia 25 kwietnia 2005 roku (Dz. U 2006 nr 79 poz.548), oraz:

Umowa między RP a R. Bułgarską w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku z 11 kwietnia 1994 roku (Dz. U. z 1995 r. nr 137, poz. 679).

- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Bułgarii w sprawie wzajemnego popierania i ochrony inwestycji, sporządzona w Warszawie dnia 11 kwietnia 1994 r. (Dz.U. 1995 nr 62 poz. 322).

4. Wymiana handlowa z Polską (mln euro)

	2015	2016	2017	2018	2019	Dynamika 2018 2019	2020	Dynamika 2019 2020
Eksport	887,4	1 006,1	1 162,4	1 078,5	1 120,6	103,9	1 128,9	100,7
Import	490,3	546,3	597,3	653,9	668,7	102,3	675,4	101,7
Obroty	1.377,7	1 552,5	1 759,7	1 732,3	1 789,3	103,3	1 804,3	100,8
Saldo	397,1	459,8	566,0	424,7	451,9	-	453,6	-

Źródło: GUS

Wg ostatecznych danych statystycznych GUS w 2020 r. polski eksport do Bułgarii osiągnął poziom 1 mld 1128,9 mln EUR, co oznacza wzrost o 0,7% w stosunku do 2019 r. Polski import z Bułgarii w tym okresie był na poziomie 675,4 mln EUR co oznacza wzrost o 1,7%. Obroty towarowe w 2020r. osiągnęły poziom 1 mld 804,3 mln EUR, co oznacza wzrost o 0,8% w stosunku do 2019 r.

Struktura towarowa polskiego eksportu do Bułgarii w 2020 r.

Jeśli chodzi o strukturę towarową polskiego eksportu do Bułgarii w 2020 roku największy udział miały następujące towary:

- urządzenia mechaniczne i elektryczne (17,5%)
- gotowe artykuły spożywcze (14,8%)
- produkty przemysłu chemicznego (10,7%)
- tworzywa sztuczne (8,4%)
- pojazdy (7,8%)
- zwierzęta żywe (7,8%)
- wyroby różne (7,0%)
- wyroby z metali nieszlachetnych (6,8%)
- materiały i wyroby włókiennicze (6,5%)
- obuwiu (3%).

Struktura towarowa polskiego importu z Bułgarii w 2020 r.

Analizując strukturę towarową importu bułgarskich towarów do Polski w 2020 roku największy udział miały następujące towary:

- urządzenia mechaniczne i elektryczne (22,7%)
- wyroby nieszlachetne (18%)
- gotowe artykuły spożywcze (11,9%)
- produkty przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych (8,7%)
- materiały i wyroby włókiennicze (7,6 %)
- wyroby z kamieni, gipsu, cementu, ceramiczne i szkło (6,2%)
- wyroby różne (4,8%)
- tworzywa sztuczne i wyroby z nich (4,5 %)
- produkty pochodzenia roślinnego (4,1%)
- pojazdy (4,1%)
- broń i amunicja (1,6%)

Inwestycje polskie w Bułgarii

Według danych NBP skumulowana wartość polskich inwestycji w Bułgarii wyniosła na koniec 2019 r. 150, 5 mln euro. W 2018 r. było to 131,6 mln euro.

Największymi inwestorami polskimi w Bułgarii są: GLOBE TRADE CENTRE S.A. (budujący centra handlowe); Katarzyna Estate LTD oraz Katarzyna Vineyards LTD –(producent win pod marką „Katarzyna”); Gamrat S.A. (producent materiałów budowlanych z tworzyw sztucznych); MASPEX – GMW S.A. (firma z branży przemysłu spożywczego); Malborskie Zakłady Chemiczne S.A. (producent pianek meblowych oraz do innych zastosowań); American Restaurants Sp. z o.o. (posiada prawa organizacji sieci placówek gastronomicznych KFC i “Pizza Hut”); Grupa kapitałowa VOX (dystrybutor profili z polichlorku winylu); LPP S.A. (projektowanie i dystrybucja odzieży).

Jednocześnie na uwagę zasługuje zjawisko firm z polskim udziałem we własności założonych w związku z zakupami nieruchomości, w szczególności położonych nad Morzem Czarnym. Zgodnie z bułgarską konstytucją obywatele państw obcych, podobnie jak zagraniczne osoby prawne, nie mogli do 2014r. bezpośrednio nabywać praw własności do ziemi, w tym zakresie Bułgaria wynegocjowała w Traktacie Akcesyjnym 7-letni okres przejściowy. Powyższe ograniczenia nie obowiązywały przedsiębiorstw bułgarskich z udziałem kapitału zagranicznego, bez względu na jego wysokość w kapitale zakładowym. Tak więc osoby zagraniczne mogły nabywać pełne prawa własności do ziemi, w tym prawa własności do ziemi rolnej, w drodze ustanowienia własnej spółki kapitałowej bądź w wyniku przystąpienia do firmy bułgarskiej poprzez wniesienie udziału. W efekcie powstała duża liczba firm z kapitałem polskim zarejestrowanych w Bułgarii. Według nieoficjalnych szacunków ich liczba mogła osiągnąć 1000. Zainteresowanie inwestowaniem w nieruchomości nad Morzem Czarnym ze względu na spadek rentowności od 2009 roku jednak drastycznie spadło.

Wg wstępnych danych Bułgarskiego Banku Narodowego (www.bnb.bg) w I połowie 2020 r. polskie BIZ w Bułgarii wyniosły 272 mln EUR (w 2017 r. 19,8 mln EUR, w 2018 r. 16,6 mln EUR, w 2019 r. 42,1 mln EUR, w pierwszym kwartale wyniosły -1,5 mln EUR, w drugim kwartale 2020 r. 5,0 mln EUR)

Inwestycje bułgarskie w Polsce

Wg NBP na koniec 2019 r. wysokość bułgarskich inwestycji w Polsce wynosiła -3,2 mln euro. W 2018 r. było to 24,4 mln euro.

Bułgarskie inwestycje bezpośrednie, to głównie inwestycje w dystrybucję bułgarskich win (VINEX Slavyantsi, Black SEA Gold), dystrybucję wyrobów farmaceutycznych – Sopharma, w dystrybucję części do wózków widłowych - firma POLCAR i sprzedaż maszyn do obróbki metalu - firma BULMACH.

6. Dostęp do rynku

W związku z kryzysem w Bułgarii silnie odczuwalny jest niedobór środków finansowych na rynku. Na gospodarkę miała wpływ również niestabilna sytuacja polityczna w 2016 r.

Bułgaria ma jedne z najniższych w UE stawki podatkowe. W szczególności w Bułgarii obowiązuje 10% podatek CIT (0% - w początkowym okresie w przypadku inwestycji w gminach o wysokim bezrobociu) i 10% podatek liniowy PIT. W odniesieniu do podatku VAT, to w Bułgarii obowiązuje 20% stawka. Bułgaria zakłada, iż niższe niż w innych krajach UE stawki podatkowe przyczynią się do przyciągania bezpośrednich inwestycji zagranicznych, a w następstwie do wzrostu gospodarczego.

7. Działania na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy gospodarczej

W listopadzie 2014 z wizytą w Polsce przebywał Prezydent Bułgarii Rosen Plewnelijew. Uczestniczył w Polsko-Bułgarskim Seminarium Gospodarczym, stronę polską reprezentował Prezydent Bronisław Komorowski oraz Wicepremier Janusz Piechociński.

W listopadzie 2014 odbyła się wizyta Pana Arkadiusza Bąka, Podsekretarza Stanu w MG wraz z misją polskich przedsiębiorstw sektora obronnego i organizacja Polsko-Bułgarskiego Seminarium nt. Możliwości współpracy w przemyśle obronnym.

W październiku 2015 r. misję gospodarczą do Sofii zorganizowali Pracodawcy PL. Strona bułgarska wskazała jako obszar zainteresowania sektor produkcji, głównie rolnictwo, produkcję wina oraz turystykę (w szczególności balneologia). Przedstawiciele polskich firm, jako sektory potencjalnej współpracy wskazali kolejnictwo (budowa sieci kolejowych), ekologiczne rozwiązania w zakresie gospodarowania odpadami (przetwarzanie i segregacja śmieci), rolnictwo (maszyny i urządzenia), energetykę.

17 – 18 kwietnia 2016 r. wizytę w Bułgarii złożył Pan Andrzej Duda, Prezydent RP. Tematyką rozmów była współpraca wojskowa oraz współpraca regionalna państw adriatyckich, bałtyckich i czarnomorskich.

10 czerwca 2016 r. Pani Jadwiga Emilewicz, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju spotkała się w Warszawie z Panią Anną – Marie Vilamovską, Sekretarz ds. Innowacji i Zdrowia przy Prezydencie Republiki Bułgarii.

19 – 20 września 2017 r. wizyta Pani Premier Beaty Szydło w Bułgarii – jednym z punktów programu wizyty Pani Premier było Polsko – Bułgarskie Forum Gospodarcze w dniu 20 września 2017 r.

5 października 2017 r. wizyta w Polsce Prezydenta Bułgarii Pana Rumena Radewa na zaproszenie Prezydenta RP Pana Andrzeja Dudy – jednym z punktów programu wizyty było Polsko-Bułgarskie Forum Gospodarcze.

26-27 listopada 2018 r. oficjalna wizyta Prezydenta RP Pana Andrzeja Dudy w Bułgarii. Po spotkaniu głów państw prezydent spotkał się z premierem Bułgarii Bojko Borisowem oraz przewodniczącą bułgarskiego parlamentu Tsvetą Karayanchewą.

W dn. 18 lutego 2020 r. odbyła się wizyta Minister Turystyki Republiki Bułgarii w Polsce. Odbyło się robocze spotkanie z Panią Jadwigą Emilewicz Minister Rozwoju poświęcone omówieniu kierunków rozwoju współpracy gospodarczej, w tym turystycznej.

W dn. 5 listopada 2020 r. w zdalnym posiedzeniu ministrów gospodarki Procesu Berlińskiego, zorganizowanym pod przewodnictwem Bułgarii i Macedonii Północnej, uczestniczył Pan Robert Tomanek, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju, Pracy i Technologii.

W dn. 22 lutego 2021 r. podczas wizyty w Polsce Mariyany Nikolovej, wicepremier ds. polityki gospodarczej i migracyjnej, minister turystyki odbyło się spotkanie z Jarosławem Gowinem, wicepremierem, ministrem rozwoju, pracy i technologii.

8. Potencjalne dziedziny współpracy

Wśród innych form współpracy gospodarczej można wymienić zainteresowanie firm bułgarskich Warszawską Giełdą Papierów Wartościowych, współpraca firm polskich z innymi przy wchodzeniu na rynek bułgarski, łączenie zainteresowania rynkiem bułgarskim i rumuńskim, tworzenie konsorcjów polsko-bułgarskich dla celów przetargów o zamówienia publiczne i ciekawe zjawisko oddziaływania polskiej kultury kooperacyjnej na biznes w Bułgarii.

Warszawska Giełda Papierów Wartościowych jest pierwszą zagraniczną giełdą, na której zaczęły być notowane bułgarskie spółki. W 2010 r. na NewConnect wszedł bułgarski deweloper Intercapital Property Development, a w 2011 r. na warszawskiej giełdzie zadebiutowały dwie bułgarskie firmy Sopharma A.D. (producent leków) i Eurohold Bulgaria (firma świadcząca usługi finansowe, ubezpieczeniowe i leasingowe).

9. Polskie placówki ekonomiczno-handlowe w Bułgarii

Wydział Ekonomiczny Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Sofii

ul. Chan Krum 46

1000 Sofia, Bułgaria

tel.: +359 2 987 26 10, +359 2 987 26 60, +359 2 987 26 70

fax.: +359 2 987 29 39

e-mail: sofia.amb.sekretariat@msz.gov.pl

<http://sofia.msz.gov.pl/pl>

10. Ambasada Bułgarii w Rzeczypospolitej Polskiej

Wydział Ekonomiczny

Al. Ujazdowskie 33-35

00-540 Warszawa

tel.: (0-22) 629 41 11, 621 25 35

fax: (0-22) 625 59 89

e-mail:

e-mail: embassy.warsaw@mfa.bg